

Lopetusasetus poroteurastamossa

ylitarkastaja Sari Salminen
Rovaniemi 4.4.2012

Toimintaohjeisto

- Eläinten varjelemiseksi vältettävissä olevalta kivulta, tuskalta ja kärsimykseltä on alan toimijoiden
  - laadittava toimintaohjeisto
  - sovellettava laatimaansa toimintaohjeistoa
  - suunniteltava eläinten lopetus ja siihen liittyvät toimet etukäteen
  - suoritettava toimet toimintaohjeiston mukaisesti
- Tainnutuksen osalta toimintaohjeistossa on
  - otettava huomioon valmistajien suositukset
  - määriteltävä kunkin tainnutusmenetelmän osalta keskeiset parametrit, joilla voidaan varmistaa menetelmän tehokkuus
  - määriteltävä toteutettavat toimenpiteet, jollei eläin ole asianmukaisesti tainnutettu
- Pyynnöstä viranomaisen saataville

Valvontamenettelyt teurastamoissa

- Alan toimijan on määriteltävä, kuvattava ja pantava täytäntöön säännölliset taintumisen tarkastukset
  - riittävän edustava otos
  - tarkastustiheys - tulosten luotettavuustaso on korkea
    - tärkeimmät riskitekijät kuten muutokset eläinten tyypeissä tai koossa tai henkilöstön työskentelytavoissa
  - valvonnasta vastaavien henkilöiden nimet
  - indikaattorit tajuttomuustilan, tajuissaan olon ja tuntemiskyvyn merkkien havaitsemiseen eläimissä
  - perusteet indikaattoreiden osoittamien tulosten hyväksyttävyydelle
  - olosuhteet tai ajankohta valvonnan suorittamiselle
  - eläinten lukumäärä tarkastettavassa otoksessa
  - soveltuvat menettelyt puutteiden syiden selvittämiseksi ja tainnutustoimiin tehtäviksi tarpeellisiksi muutoksiksi, kun taintuminen on heikentynyt
  - kullekin teurastuslinjalle oma

Eläinten käsittely teurastamolla

- Järjestelmällisesti arvioitava kunkin eläinerän saapuessa eläinten hyvinvointiin liittyvät näkökohdat ensisijaisten seikkojen tunnistamiseksi
- Purettava kuljetusvälineistä mahdollisimman nopeasti ja teurastettava ilman tarpeetonta viivytystä
- Nisäkkäät, joita ei heti viedä teurastuspaikalle
  - on vietävä säilytystiloihin
  - jos ei teurasteta 12 tunnin kuluessa
    - ruokittava, minkä jälkeen niille on annettava kohtuullinen määrä ravintoa asianmukaisin väliajoin
    - varattava sopiva määrä kuivikkeita tai vastaavaa materiaalia, joka takaa asianmukaisen mukavuustason eläinlajin ja eläinten määrän mukaan. Materiaalin on varmistettava tehokas valuminen tai kyettävä imemään riittävä määrä virtsaa ja ulostetta

Eläinten säilytys teurastamolla

- Nisäkkäiden säilytys
  - saatavilla on jatkuvasti pidettävä juomavettä asianmukaisista juottolaitteista
  - kullakin eläimellä on oltava tarpeeksi tilaa nousta seisomaan, käydä makuulle ja kääntyä (ei yksittäin säilytettävät naudat)
  - turvallinen, karkaaminen estetty
  - petoeläimiltä suojelu
  - kussakin karsinassa näkyvä merkki
    - eläinten saapumispäivä ja -aika
    - eläinten enimmäismäärä (ei yksittäin säilytettävät naudat)
  - eristyskarsinat erityistä huolenpitoa tarvitseville valmisteltava tarvittaessa välittömästi käyttöön
  - seurattava säännöllisesti säilytyksessä olevien eläinten terveydentilaa

Teurastamon tiedot

- Jokainen teurastamo toimittaa pyynnöstä tiedot
  - eläinten enimmäismäärä tunnissa kullakin teurastuslinjalla
  - eläinluokat ja -painot, joiden käsittelyssä käytössä olevia liikkumisen rajoittamiseen ja tainnutukseen tarkoitettuja välineitä saadaan käyttää
  - kunkin säilytykseen tarkoitettun alueen enimmäiskapasiteetti
- Viranomaisen on arvioitava toimijan toimittamat tiedot hyväksyessään teurastamon

Eläinten kohtelu

- On kiellettyä
  - lyödä tai potkia eläimiä
  - kohdistaa painetta erityisen herkkään ruumiinosaan
  - nostaa tai vetää eläimiä päästä, sarvista, korvista, jaloista (ei siipikarja, kani ja jänis), hännästä tai turkista
  - aiheuttaa eläimille kipua tai kärsimystä
  - käyttää teräväkärkisiä sauvoja tai muita välineitä
  - vääntää, ruhjoa tai taittaa eläinten häntiä
  - tarttua eläinten silmiin

Eläinten käsittely teurastamolla

- Kytkeminen
  - Ei sarvista tai nenärenkaasta
  - Ei saa sitoa jalkoja yhteen
  - köydet, liekat tai muut välineet
    - tarpeeksi lujia, etteivät katkea
    - eläimet voivat tarvittaessa maata, syödä ja juoda
    - eivät aiheuta kuristumis- tai vahingoittumisvaaraa
    - eläimet voidaan irrottaa nopeasti.
- Eläimiä, jotka eivät pysty kävelemään
  - ei saa raahata teurastuspaikalle
  - lopetettava paikassa, jossa makaavat

Eläinten käsittely teurastamolla

- Eläimet tasaisesti tainnutukseen, jottei eläinten käsittelijöiden tarvitse hätistää niitä säilytyskarsinoista
- Teurastuksessa etusijalle
  - vieroittamattomat eläimet
  - kuljetuksen aikana synnyttäneet naaraat
- Jos etusija ei ole mahdollista, eläinten kärsimystä on lievennettävä erityisesti
  - järjestämällä asianmukaiset olosuhteet imettämiselle ja huolehtimalla vastasyntyneen eläimen hyvinvoinnista

Liikkumisen rajoitus - ja tainnutusvälineet¹

- Myynti vain varustettuna asianmukaisin käyttöohjein
- Valmistajien käyttöohjeet internetiin julkisesti saataville
  - täsmennettävä erityisesti:
    - ✓ eläinlajit, -luokat, -määrät tai -painot, joille välineet ovat
    - ✓ eri käyttöolosuhteisiin suositeltavat parametrit ja myös keskeiset parametrit
    - ✓ menetelmä tainnutusvälineiden tehokkuuden valvomiseksi
    - ✓ tainnutusvälineiden kunnossapito- ja tarvittaessa kalibrointisuositukset

Liikkumisen rajoitus - ja tainnutusvälineet²

- Alan toimijat
  - varmistavat, että koulutetut henkilöt
    - ✓ pitävät kunnossa
    - ✓ tarkastavat välineet valmistajan ohjeiden mukaisesti
  - pitävät kirjaa kunnossapidosta
    - ✓ säilytettävä vähintään vuoden ajan
    - ✓ esitettävä viranomaiselle pyynnöstä
  - varmistavat, että
    - ✓ teurastuspaikalla on asianmukaiset varavälineet
    - ✓ eläimiä ei aseteta liikkumista rajoittaviin välineisiin ennen kuin henkilö on valmis tainnuttamaan tai laskemaan veren mahdollisimman pian

Liikkumisen rajoittaminen

- Kiellettyä
  - tajuissaan olevien eläinten ripustaminen tai nostaminen
  - raajojen tai jalkojen kiinnittäminen yhteen tai sitominen mekaanisella laitteella
  - selkäytimen katkaiseminen esimerkiksi käyttämällä puntillaa tai tikaria
  - eläimen lamaannuttaminen sähkövirralla, joka
    - ei tainnuta tai tapa sitä hallituissa olosuhteissa
    - ei kulje aivojen läpi

Liikkumisen rajoitusvälineet ja -järjestelyt

- 8.12.2019 alkaen nykyiset teurastamot, 1.1.2013 jälkeen uudet teurastamot, uudet tilojen sijoittelut, rakennustavat tai välineistöt
- Liikkumisen rajoittamisvälineet ja -järjestelyt
  - tainnutus- tai lopetusmenetelmää voidaan soveltaa optimaalisesti
  - eläimet eivät vahingoitu eivätkä ruhjoutu
  - rimpuilu ja ääntely on mahdollisimman vähäistä
  - liikkumista rajoitetaan mahdollisimman vähän aikaa

Teurastamon säilytystila - kaikki

- 8.12.2019 alkaen nykyiset teurastamot, 1.1.2013 jälkeen uudet teurastamot, uudet tilojen sijoittelut, rakennustavat tai välineistöt
- Ilmanvaihto kunnossa eläinten hyvinvoinnin varmistamiseksi koko ajan kaikissa sääolosuhteissa
- sähköiset ilmastointilaitteet
→ hätä- ja varailmastointijärjestelmä
- Riski eläinten vahingoittumisesta minimoitu ja äkillisiä ääniä mahdollisimman vähän
- Eläinten tarkastaminen helppoa
- Kiinnitettyjä tai kannettavia valaisimia

Teurastamon säilytystila - muut kuin kontit

- 8.12.2019 alkaen nykyiset teurastamot, 1.1.2013 jälkeen uudet teurastamot, uudet tilojen sijoittelut, rakennustavat tai välineistöt
- Karsinat, käytävät ja kulkuväylät
  - eläimet voivat liikkua vapaasti haluttuun suuntaan käyttäytymismalliensa mukaisesti ilman häiritseviä tekijöitä
- Lattiat
  - eläinten vaara liukastua, kaatua tai loukata jalkojaan on mahdollisimman pieni
- Luiskissa ja silloissa kaiteet, etteivät eläimet putoa
- Eläimet pääsevät puhtaan veden luokse kaikkina aikoina loukkaantumatta ja niiden liikkeitä rajoittamatta

Teurastamon ulkosäilytystila ja odotuskarsina

- 8.12.2019 alkaen nykyiset teurastamot, 1.1.2013 jälkeen uudet teurastamot, uudet tilojen sijoittelut, rakennustavat tai välineistöt
- Ulkosäilytystila, jossa ei ole luonnollista suojaa tai varjoa
  - asianmukainen suoja epäsuotuisia sääoloja varten
  - ei suojaa → ei saa käyttää epäsuotuisissa sääoloissa
  - ei luonnollista vesilähdettä → juottolaitteet
- Mahdollinen odotuskarsina
  - tasainen lattia ja umpinaiset seinät
  - säilytyskarsinoiden ja tainnuttamispisteeseen johtavan väylän välillä
  - eläimet eivät voi jäädä loukkuun eivätkä joutua tallatuiksi

Verenlasku

- yksi henkilö tainnuttaa, ripustaa, nostaa ja laskee veren
  - suoritettava kaikki nämä toimet yhdelle eläimelle ennen minkään niistä suorittamista toiselle eläimelle
- Katkaistava järjestelmällisesti molemmat kaulavaltimot tai suoni, josta kaulavaltimot lähtevät
- Sähköstimulaatio, kun eläimen tajuttomuus varmistettu
- Jatkokäsittely, kun eläimen elonmerkkien puuttuminen varmistettu

Poro

- Lävistävä pulttipistooli - pelkkä tainnutus
- **Iskevä pulttipistooli** - vain alle 10 kg, pelkkä tainnutus ja vain teurastuksessa
- Tuliase ja ammus
- Sähkötainnutus vain päähän - pelkkä tainnutus
- **Sähkötainnutus sekä päähän että kehoon** - pelkkä tainnutus teurastuksessa
- Kuolettava ruiske - Ei teurastuksessa

Lävistävä pulttipistooli

- Iskun ja pultin tunkeutumisen aiheuttama vakava ja peruuttamaton vaurio aivoissa
- Pelkkä tainnutaminen
- Keskeiset parametrit
  - Ampumiskohta ja -suunta
  - Pultin asianmukainen nopeus, ulostulopituus ja läpimitta eläimen koon ja lajin mukaan
  - Enimmäisaika (s) tainnutuksesta verenlaskuun tai lopetukseen

Iskevä pulttipistooli

- Aivoihin tunkeutumattoman pultin iskun aiheuttama vakava vaurio aivoissa
- Pelkkä tainnuttaminen
- Keskeiset parametrit
  - Ampumiskohta ja -suunta
  - Pultin asianmukainen nopeus, läpimitta ja muoto eläimen koon ja lajin mukaan
  - Käytetyn panoksen voimakkuus
  - Enimmäisaika (s) tainnutuksesta verenlaskuun tai lopetukseen
- Varottava kallon murtumista

Tuliase ja ammus

- Iskun ja yhden tai useamman ammuksen tunkeutumisen aiheuttama vakava ja peruuttamaton vaurio aivoissa
- Keskeiset parametrit
  - Ampumiskohta
  - Panoksen teho ja kaliiperi
  - Ammustyyppi

Sähkötainnutus vain päähän¹

- Aivojen altistaminen sähkövirralle, joka aiheuttaa yleistyneen epileptisen kohtauksen
- Keskeiset parametrit
  - Vähimmäisvirta (A tai mA), -jännite (V) ja -altistusaika sekä enimmäistaajuus (Hz)
  - Aika (s) tainnutuksesta verenlaskuun tai lopetukseen
  - Välineiden kalibrointitiheys
  - Sähkövirran optimointi
  - Sähköiskujen estäminen ennen tainnutusta
  - Elektrodien paikka ja kosketuspinta-ala
- Elektrodit
  - on asetettava niin, että sähkövirta kulkee eläimen aivojen läpi
  - on mukautettava eläimen kokoon

Sähkötainnutus sekä päähän että kehoon

- Kehon altistaminen sähkövirralle, joka aiheuttaa yleistyneen epileptisen kohtauksen ja sydämen kammiovärinän tai sydänpysähdyksen
- Keskeiset parametrit
  - Vähimmäisvirta (A tai mA), -jännite (V) ja -altistusaika sekä enimmäistaajuus (Hz)
  - Välineiden kalibrointitiheys
  - Sähkövirran optimointi
  - Sähköiskujen estäminen ennen tainnutusta
  - Elektrodiin paikka ja kosketuspinta-ala
  - Enimmäisaika (s) tainnuttamisesta verenlaskuun pelkän tainnuttamisen yhteydessä
- Sähkövirran vähimmäisarvo tainnutuksessa

Sähkötainnutus muu kuin vesiallas

- 8.12.2019 alkaen nykyiset teurastamot, 1.1.2013 jälkeen uudet teurastamot, uudet tilojen sijoittelut, rakennustavat tai välineistöt
- Sähkötainnutusvälineissä laite, joka
  - näyttää ja kirjaa keskeisten sähköisten parametrien tiedot kunkin tainnutetun eläimen osalta
  - asennetaan niin, että henkilöstö näkee sen selvästi
  - antaa selvästi näkyvän ja kuuluvan varoitus, jos altistusaika jää alle vaaditun tason
  - kirjattuja tietoja on säilytettävä vähintään yhden vuoden ajan
- Liikkumista rajoittavaan järjestelyyn yhdistetty automaattinen sähkötainnutusväline antaa tasavirtaa

Kiitos!

Sari Salminen
4.4.2012

Määritelmiä¹

- Eläin
  - Kaikki selkärangaiset eläimet, lukuun ottamatta matelijat ja sammakkoeläimet.
- Alan toimija
  - Luonnollinen tai oikeushenkilö, jolla on valvonnassaan lopetusasetuksen soveltamisalaan kuuluvaa eläinten lopetusta tai siihen liittyviä toimia harjoittava yritys.
- Teurastamo
  - Maaeläinten teurastukseen käytettävää laitosta, joka kuuluu asetuksen (EY) N:o 853/2004 soveltamisalaan.
- Toimintaohjeisto
  - Menettelytapoja koskevia kirjallisia ohjeita, joiden tarkoituksena on tietyn tehtävän suoritusavan tai normin yhdenmukaistaminen.

Määritelmiä²

- Lopetus
  - Tarkoituksellisesti aikaansaatu prosessi, joka aiheuttaa eläimen kuoleman.
- Teurastus
  - Ihmisravinnoksi tarkoitettun eläimen lopetus.
- Tainnuttaminen
  - Tarkoituksellisesti aikaansaatu tapahtuma, joka aiheuttaa tuntemiskyvyn menetyksen ja tajuttomuuden kivuttomasti, mukaan luettuina välittömän kuoleman aiheuttavat menetelmät.

Määritelmiä³

- Säilyttäminen
  - Eläinten pitäminen pilttuissa, karsinoissa, katoksessa tai laitumella teurastamotoiminnan yhteydessä.
- Liittyvät toimet
  - Eläinten lopetuksen yhteydessä ja lopetuspaikassa tapahtuvat toimet kuten eläinten käsittely, säilytys, liikkumisen rajoittaminen, tainnutus ja verenlasku.
- Liikkumisen rajoittaminen
  - Kaikki menettelyt, joilla ilman vältettävissä olevaa kipua, pelkoa tai levottomuutta rajoitetaan eläimen liikkumista tehokkaan tainnutuksen tai lopetuksen mahdollistamiseksi.